

Soldater i det moderna samhället

En kvalitativ studie om soldater i den svenska Försvarsmakten

Axel Toll & Martin Edbom

Sociologi C Självständigt arbete
Huvudområde: Sociologi
Högskolepoäng: 15
Termin/år: 2018
Handledare: Erna Danielsson
Examinator: Frida Skog
Utbildningsprogram: Risk – och krishanteringsprogrammet

Sammanfattning

För att förstå moderna samhällets ständiga förändringar dess inverkan på soldater krävs ett övergripande perspektiv. Därför använder vi Zygmunt Baumans flytande modernitet (2012) för att förstå och undersöka vilken roll Försvarsmakten har för soldater idag. Vidare kan det ge oss insikt i bland annat Försvarsmaktens rekryteringsproblem. Med en kvalitativ ansats intervjuades anställda soldater och den flytande modernitetens begrepp frigörelse, individualitet och gemenskap användes för att skapa förståelse om varför individer börjar, stannar och slutar i Försvarsmakten. Resultaten visar att soldater börjar i Försvarsmakten utan konkret syfte eller mål, vilket även soldaterna uppfattar att gälla för Försvarsmakten i sig. Soldaterna stannar primärt för personlig utveckling, tillhörighet och identitet. Soldaterna slutar eftersom just den personlig utvecklingen upplevs att stanna av. Förändring är i dagens samhälle det enda som är permanent och det har individen anpassat sig till.

Nyckelord: Liquid Modernity, Militär sociologi, Försvarsmakten, Soldater

Innehållsförteckning

1 Inledning	3
1.1 Syfte	4
1.2 Frågeställningar	4
1.3 Bakgrund	4
2 Teori	5
2.1 Den flytande moderniteten	5
2.2 Tidigare forskning	8
3 Metod	12
3.1 Metodval	12
3.2 Intervjuguide	12
3.3 Urval	13
3.4 Datainsamling	17
3.5 Metod för resultat & analys	17
3.6 Forskarnas roll	18
3.7 Etik	19
3.8 Metoddiskussion	19
4 Resultat och analys	20
4.1 Varför söker sig individer frivilligt till försvarsmakten?	21
4.2 Varför stannar individer i Försvarsmakten?	24
4.3 Varför slutar individer i Försvarsmakten?	29
4.4 Sammanfattning resultat & analys	31
5 Diskussion	32
5.1 Tillförlitligheten efter genomförd resultat & analys	35
6 Slutsatser	36
6.1 Slutliga reflektioner	37
7 Förslag på vidare forskning	37

Referenser

Bilaga 1

1 Inledning

Försvarmakten började i slutet av 1990-talet förändras. Dessa förändringar innebar att Försvarmakten skulle fokusera på mer internationella insatser och mindre på nationellt försvar. I 2007 års försvarsberedning slog man fast att ett väpnat angrepp mot Sverige ansågs som osannolikt under överskådlig framtid. Försvarsberedningen kom fram till att fokus för Försvarmakten bör ligga på att ha ett modernt flexibelt insatsförsvar som kan användas globalt (Försvarsberedning, 2007, s 48).

Detta kulminerade i att man 2009 lade värnplikten i vila och kommande år skulle bli en försvarsmakt med anställda soldater istället för värnpliktiga i syfte att kunna använda anställda soldater i internationella insatser (SOU, 2009, s 24).

Denna omställning innebar för Försvarmakten att man nu måste få in frivilliga soldater istället för värnpliktiga vilket man tidigt insåg inte gick. Man har under de åren som Försvarmakten haft frivilliga anställda soldater aldrig lyckats fylla mer än 60 % av de platser som önskats, samtidigt som de soldater som tagit anställning avslutar sin anställning tidigare än vad man har planerat (SOU, 2016, s 14). Samtidigt som Försvarmakten har lidit av rekryteringsproblem och problem att behålla personal på förband har det förändrade omvärldsläget lett till att Försvarmakten 2014 återigen fick i uppdrag att fokusera på nationellt försvar (Regeringskansliet, 2015).

Detta ledde till att man 2014 tog delar av värnplikten i bruk i form av repetitionsutbildningar för de värnpliktskullar som utbildades innan värnpliktens lades i vila. Under 2018 startas även värnpliktig grundutbildning för nya kullar (Försvarmakten, 2018a).

Vi kan se exempel på väldigt snabba förändringar i Försvarmakten med avskaffandet och sedan införandet av värnplikten. 1901 antogs den allmänna värnplikten och den skulle komma att gälla fram tills dess avskaffande 2009 (SOU, 2009, s 22–23). Värnplikten vilande i fyra år fram tills dess partiella återinförande 2014 för att sedan återupptas i större skala 2018 (Försvarmakten 2018a).

1.1 Syfte

Syftet med studien är att undersöka vilken roll Försvarsmakten har för soldater i det moderna samhället. Vi kommer i studien använda oss av Baumans teori om den flytande moderniteten för att försöka skapa en förståelse för varför individer söker sig till, stannar och slutar Försvarsmakten.

1.2 Frågeställningar

Varför söker sig individer frivilligt till Försvarsmakten?

Varför stannar individer i Försvarsmakten?

Varför slutar individer i Försvarsmakten?

1.3 Bakgrund

Som bakgrund till detta har valt att använda oss av Baumans flytande modernitet (2012) och Nuciariis teorier om Försvarsmaktens identitetskris (2003). Den flytande moderniteten försöker förklara att samhället rör sig allt snabbare när det gäller förändringar och att individualismen ökar. Utmaningen för Försvarsmakten har de senaste åren varit att försöka följa med i samhällets snabba förändringar och även försöka anpassa sig till individens individualism och frigörelse. Försvarsmakten är en organisation som rör sig trögt om man jämför med samhället i övrigt. Förändringar tar lång tid på grund av de ekonomiska förutsättningarna och de ständigt nya kraven som förändras i allt snabbare takt. Exempel på detta är att man i 108 år hade värnplikt som grund för personalstyrkan för att sedan lägga värnplikten i vila 2009, det dröjde sedan endast fem år innan värnplikten startades igen 2014. Försvarsmakten har även de senaste 10 åren hunnit ändra fokus från nationellt försvar till internationella insatser och tillbaka till nationellt försvar. Dessa snabba förändringar skapar problem för de individer som befinner sig i Försvarsmakten då deras roll, syfte och uppgifter förändras från år till år.

2 Teori

2.1 Den flytande moderniteten

I den flytande moderniteten får individen ta ett allt större ansvar för sitt eget varande när det gäller att leva sitt liv. Att välja utbildning och jobb till exempel. Individen lämnas i allt större utsträckning utan skyddsnät när individens frigörelse och frihet skapar ett större eget ansvar (Bauman 2012, s 5–6).

Det flytande moderna samhället krockar med solida organisationer vilket skapar problem vad det gäller förståelse för organisationens syfte och existens. Territorium och stater tappar betydelse. De fasta och tydliga organisationer som tidigare funnits i form av nationalstater blir mindre viktiga när globala och regionala organisationer tar allt större ansvar, exempel på dessa är FN, NATO och EU (Bauman 2012, s 14). I ett samhälle där nationen och staten tappar betydelse uppstår problem för att legitimera att det skall finnas en nationell försvarsmakt överhuvudtaget (Bauman, 2012, s 185–186).

Individens frihet är både en välsignelse, där man har möjlighet att välja vad man vill göra, och belastning eftersom som man hela tiden måste ta beslut om vad som ska hända närmast vilket skapar ångest (Bauman, 2012, s 18).

Bauman menar i den flytande moderniteten att samhället har börjat röra sig allt snabbare när det kommer till förändringar. Samhället har gått från att vara en mer stabil entitet där förändringar har tagit lång tid. I dagens samhälle sker förändringar allt snabbare vilket innebär att fokus skiftar snabbt och där själva förändringen har blivit självändamålet och det enda som är permanent och osäkerhet är det enda som säkert (Bauman, 2012, s vii-viii).

Framtiden har i och med detta blivit svårare att sia om och samhället har därför i den flytande moderniteten behövt rikta in sig på att reagera på vad som händer snarare än att ha en plan om framtiden. Exempel på detta är de globala miljöproblemen där det, förutom problematiken med vad som ska göras, även är otydligt vem som ska göra vad. I Samband med att större delen av världen har blivit modern så innebär det

att världen har förenats under samma sårbarheter och tendensen att ständigt förändras. Att vara "modern" innebär således att inte vara någonting utan att ständigt röra sig mot förbättring. Samhället och individen går således inte att fullgöra eller definiera. (Bauman, 2012, s vii-ix).

Desintegrationen av sociala nätverk och de sönderfallande kollektiva entiteter som skapar kollektiv ångest och ses som en oförutsedd bieffekt av den flytande moderniteten med den ökande mobila, hala, skiftande, undvikande och flyktande makten. Den sociala desintegrationen är lika mycket ett tillstånd som ett resultat av nya makttekniker som använder frikoppling och konsten att fly som främsta verktyg. Med detta menas att de maktinstrument som styr är starka och svåra att motverka eftersom de är svåra att identifiera och definiera. För att makten skall kunna flyta fritt krävs det att makten plockar isär och tar bort de barriärer som motverkar detta. De täta sociala kollektiven, främst de som har en geografisk koppling måste därför rensas undan i den flytande moderniteten (Bauman, 2012, s 14).

2.1.1 Frigörelse

I frigörelsen av individen så hamnar ansvaret på individen. Frigörelsen kan ses som ett öka där individen måste ta ansvar. Individen har i och med sin frigörelse blivit ställd inför ansvaret att driva sitt egna liv framåt vad det gäller till exempel jobb, utbildning och plats att bo. Samhället har överlämnat bekymret av identiteter och definitioner till det individuella initiativet. Där det tidigare har funnits tydligare strukturer som binder individer till en identitet som till exempel kön eller klasstillhörighet så ställs individen i den flytande moderniteten inför att själv välja identitet. Individen föds inte längre i en identitet utan måste skapa den själv. Detta har i sin tur skapat svårigheter med att definiera dessa identiteter eftersom ingen behöver vara den andra lik och detta i sin tur innebär att det finns en oändlig mängd definitioner (Bauman, 2012, s 22, s 32–33).

Frigörelsen skapar, förutom problemen med att skapa en egen identitet, även problem med att känna tillfredsställelse och en känsla av att uppnå mål. Frigörelsen i den flytande moderniteten skapar en ständig förändring där individer ständigt jagar

nya mål och identiteter vilket kan te sig i att individer oftare byter jobb och plats att bo på (Bauman, 2012, s 33–34).

2.1.2 Individualitet

Med den flytande moderniteten kommer även en ökad individualism.

Individualiseringen påverkar människor på flera sätt enligt Bauman. Positivt på det sättet att individer själva kan välja vilka vägar de vill ta i livet och vilka mål de vill uppnå. Samtidigt kan individualismen skapa problem eftersom individer hela tiden måste ta beslut om vad som ska hända närmast i livet vilket skapar ångest och stress. Denna individualism leder således till att livet för många handlar om en ångest att försöka hitta mål med livet (Bauman, 2012, s 60–61).

Denna individualism kan även leda till att individer ständigt letar efter råd och vägledning vilket blir ett beroende ju mer individen gör det, vilket genererar ett självdestruktivt beroende som förstör möjligheten att bli nöjd med sin tillvaro överhuvudtaget. Med detta menar Bauman att individen inte uppnår tillfredsställelse med sin tillvaro innan råd och vägledning förändras på nytt. För att tydliggöra detta ger Bauman ett exempel på ett Maraton där mållinjen flyttas snabbare än vad deltagarna springer (Bauman, 2012, s 72).

2.1.3 Gemenskap

Bauman menar att gemenskap i den flytande moderniteten blir alltmer otydlig, det som håller samman gemenskaper som språk och sedvänjor spelar mindre och mindre roll för varje år som går. Gemenskapen i den flytande moderniteten handlar snarare om någonting som man tar på sig på morgonen och tar av sig på kvällen (Bauman, 2012, s 169).

Gemenskap och sammanhållning beror inte längre på nationalism eller patriotism gentemot en nation utan den skapas av de sammanhang man befinner sig i eller skapar för att undvika den förvirring som den flytande moderniteten skapar. Impulsen att fly från denna förvirring för att söka tillflykt i enhetlighet eller

gemenskap är enligt Bauman universell (Bauman, 2012, s 179–180). I den flytande moderniteten har således sambandet mellan staten och nationen blivit mer diffust. Staten kan inte längre förlita sig på att individer skall offra sig för statens välmående, detta låter allt mer bisarrt och otroligt (Bauman, 2012, s 185).

2.2 Tidigare forskning

Vid den västerländska, moderna krigsmaktens begynnelse under tidigt 1900-tal, förutspåddes dess oundvikliga förfall. Anledningen, enligt Nuciari (2003, s 61, s 253), är samhällets ständiga utveckling och förändring i relation till krigsmakters tröghet avseende kulturell och organisatorisk förändring. Således kan vi säga att västerländska krigsmakter befinner sig i en identitetskris (Nuciari, 2003, s 71).

Varför situationen är allvarlig för Försvarsmakten i samtid är för att det politiska såväl som det civila stöd som krigsmakter behöver för att strategi och doktrin ska fungera som avsett (Nuciari, 2003, s 65). Här kan dagens problem igen ramas in i förändring; dels inom samhälle och dels inom krigsmakt (Nuciari, 2003, s 67).

För att förstå den här förändringen utifrån en soldats perspektiv presenterar Nuciari (2003, s 75) modellen krigare och fredsbevarare, där attribut tillskrivs respektive roll för yrkessoldater som passar för olika situationer. Fredsbevarare förknippas med internationella insatser och krigare med traditionellt försvar av nationens suveränitet. Alltså behövdes soldaten delas in i två olika identiteter för att förstå perspektivet.

Syftet med tidigare forskning blir därför är att ge exempel på hur studier utifrån makroperspektiv angående politik, syfte, moral eller värderingar påverkar mikroperspektiv. På så sätt utvidgar vi den kontext vi bedriver vår studie ifrån.

Generellt för vår insamlade tidigare forskning är, som vi ser nedan, att väpnade styrkor är i ett tillstånd av förändring. Politik, moral eller värderingar, syfte och individualism är återkommande teman, specifikt inom kontexter demokrati och militära styrkor. Det kan även tolkas som hur samhällen och krigsmakter är i relation till varandra. Sabine Mannitz (2011, s 682) uttryckte det övergripande problemet:

Some scholars have therefore considered democracy and the military as being incompatible, as being separate lifeworlds, each of which generates its own culture.

Det är vedertaget att samhället och Försvarsmakten kan ses som två skilda entiteter där samhället influerar Försvarsmakten och inte tvärtom. Hade omständigheterna varit tvärtom skulle tidigare forskning handla om begynnelsen till militära stater. Vanligtvis utgår forskning därmed från soldaters kortsiktiga motivering för att exempelvis gå med i Försvarsmakten baserat på individuella samhälleliga incitament. Exempelvis har sådana motiveringar identifierats som social status, ekonomiska incitament och karriärmässiga fördelar. I en förändrad politisk verklighet teoretiserar forskare att samhälleliga incitament inte är tillräckliga för att inspirera nödvändiga uppoffringar. Det krävs även mål och syfte (Erez, 2017, s 145–146).

Mannitz undersökte Tysklands Bundeswehr och fann att idealmodeller för den militära personalen existerade; så som autonoma och kritiska soldater med starka demokratiska värderingar. Däremot fanns det egentligen ingen klar definition vad soldaten egentligen är eller vad dennes syfte är i samband med skiftande fokus på internationella insatser vid början på 2010. Detta ledde till att Bundeswehr ständigt behövde ta avsteg från förutbestämda värderingar för att inte bara legitimera internationella insatser men också för att enskild soldat var tvungen att förena militära och civila funktioner. Vad Mannitz menade med civila funktioner var exempelvis fredsbevarande eller övervakande insatser utomlands, medan militära funktioner var regelrätt krigföring med legitima anledningar att utöva dödligt våld. (Mannitz, 2011, s 686–692). Mannitz (2011, s 693) beskriver en konsekvens av att när den militära uppgiftens karaktär blir diffus, så minskar soldatens moraliska stöd för att offra liv och lem.

Moderna stater militär har traditionellt sett motiverat soldater med patriotiska och nationalistiska skäl för krig, dessa gav krigföring legitimitet. Senare kritiserades detta

i förmån för krigföring som syftar till att bevara och upprätthålla mänskliga rättigheter. Inte bara i former av självförsvar, utan även intervention i annat land. Lior Erez kallar detta för kosmopolitiska anledningar till krig. Teoretiskt sett så är mänskliga rättigheter någonting universellt med individuell moralisk betydelse (Erez, 2017, s 143). Problemet som Erez (2017, s 144) tar upp till följd av detta är att kosmopolitiska anledningar kanske inte räcker för att motivera soldater att göra de nödvändiga uppoffringarna. Erez (2017, s 161) menar här att nationellt intresse inte räcker när inte bara anledningarna för krig är kosmopolitiska, utan även krig i sig. Därför teoretiserar Erez (2017, s 162) ett transnationellt politiskt samhälle där nationella intressen istället blir regionala som uppmuntrar samhörighet och gemenskap. Följaktligen anser Erez (2017, s144) att stridsvilja är en politisk fråga eller problem.

I nuläget beskriver Erez (2017, s 156) en allstädes acceptans i västerländska krigsmakter att soldaters omedelbara motivation till tjänstgöring inte är baserad på politisk ideologi eller rationella överväganden. Den är snarare baserad på banden till andra soldater i sin omedelbara närhet. Erez (2018, s 156) förklarar att de anledningar som förutspår en stark stridsvilja på grund av dessa band, lika gärna kan förutse exempelvis insubordination i stunder av kris. Alltså hamnar problemet inom politiken eftersom nuvarande skäl till tjänstgöring saknar ett övergripande mål och syfte. Claes Wallenius beskriver ett mer grundläggande problem om gapet mellan Försvarsmakten och samhället i Sverige.

Wallenius et al (2018, s 1–3) utgår från ett liknande antagande i sin studie om svenska Försvarsmaktens förankring i samhället. I studien intervjuas högt uppsatta politiker och militärer för att kartlägga deras uppfattning om Försvarsmaktens förankring bland svenska folket och vad det är som hindrar eller uppmuntrar det. Vad Wallenius et al (2018, s 2) menar med förankring innefattar primärt allmänhetens kunskap, förståelse och tillit till svenska Försvarsmakten. Eftersom Sverige är en representativ demokrati, resonerar Wallenius et al (2018, s 3) att högt uppsatta militärer och politiker är en förlängning av allmänhetens uppfattning, både

medborgare och soldater. Resultatet av studien reflekterar inget transnationellt politiskt samhälle, som i Erez forskning, men visar politiska problem oavsett. Wallenius et al (2018, s 12) visar bland annat att säkerhetspolitiken och förväntningarna på den svenska Försvarsmakten är otydliga och att Försvarsmaktens kommunikation utåt främst fokuserar på rekryteringsproblem. Vilken institution som egentligen har ansvaret om informationen till allmänheten är ett annat problem som uppstod. Detta identifierades som ett exempel på "gapet" mellan Försvarsmakten och samhället (Wallenius et al, 2018, s 12). Wallenius et al (2018, s 15–16) förklarar gapet som bristande tillit mellan politiker och militärer, ökad komplexitet i säkerhetspolitiken och demokratis begränsningar. Demokratin begränsningar innebär svårigheter i långsiktiga mål och krav på expertis för att begripa modern policy. Bristen på tillit kan ses som en konsekvens av att Sveriges demokrati kräver ökad komplexitet och expertkunskap vilket bara en minoritet av människor fullt förstår (Wallenius et al, 2018, s 16).

Utifrån Erez och Mannitz forskning kan vi dra slutsatsen att de problemen som författarna diskuterar även tycks gälla för Sveriges Försvarsmakt. Eftersom Wallenius ger belägg för gapet mellan Försvarsmakten och samhället bör även vår egna forskning ge exempel på de konsekvenserna beskrivna ovan. Likaså borde den flytande moderniteten ge insikt i hur individen, soldaten i det här fallet, rationaliserar sin tillvaro och involverar sig i Försvarsmakten. Med tidigare forskning och flytande moderniteten i åtanke ter sig stundtals soldatyrket som ett märkligt val i dagens samhälle. Utöver att Försvarsmaktens rekryteringsproblem reflekterar detta, så kan man fråga sig varför någon frivilligt vill begränsa sin personliga frihet i Försvarsmaktens strikta struktur, disciplin och värderingar. Soldaten förväntas även att vara beredd att offra sitt liv för ett högre syfte.

3 Metod

3.1 Metodval

Förarbetet inleddes med att fråga oss vilket forsknings sätt som var lämpligast för frågeställningen, kvalitativ metod eller kvantitativ metod. Under tidigare forskning ges exempel på vilken typ av forskning som producerats om Försvarmakten under de senaste åren. Vi såg fortfarande oförklarade glapp mellan samhällets och Försvarmaktens relation utifrån soldatens perspektiv, vi såg det som en brist på en övergripande teori som kan förklara hur soldaten är och borde vara i dagens samhälle. Med soldatens perspektiv menar vi soldaters uppfattning om samhällets inflytande på Försvarmakten. Med övergripande teori syftar vi på att tidigare forsknings slutsatser finner lösningar utifrån olika teorier och att varför det ens finns ett problem till att börja med blir osagt. Därför tänker vi använda den flytande moderniteten för att tolka soldaters skäl till varför de är med i Försvarmakten och försöka identifiera kärnan i deras uppfattning som även kan förklara tidigare forsknings slutsatser. Sådan fördjupning kräver en kvalitativ ansats i form av intervjuer eftersom informanter kan uttrycka denna kärna av en uppfattning, som vi kommer se i resultat och analys, på olika sätt (Creswell & Poth, 2018, s 45–46).

Vår forskningsdesign i den här delen beskriver strukturen för hur vi har gått tillväga under förberedelser, genomförande och efterarbete med den kvalitativa studien. För att förtydliga så är intervjuguiden och urval tillika förberedelser. Datainsamling är tillika genomförande. Metod för resultat och analys är det slutliga efterarbetet. Mot slutet av metoden är vi reflexiva över vår plats eller roll i studien, detta under forskarnas roll. Därefter behandlar vi de etiska aspekterna relaterade till kvalitativa intervjuer för att slutligen diskutera tillförlitligheten i metoden under metoddiskussionen. (Bryman, 2011, s 47).

3.2 Intervjuguide

Inledningsvis tittade vi på tidigare forskning från den flytande modernitetens perspektiv. Vi föreställde oss hur vi kan formulera frågor som berör soldaters

uppfattning om samhället och Försvarsmakten såväl som hur soldaterna själva passar in i dessa, vilket innebär en deduktiv ansats (Bryman, 2011, s 26). Praktiskt antog vi att varje informant var van och anpassad till förändring i vardagen och livet. Vi antog även att varje informant aktivt reflekterade över sin livssituation och framtid eftersom informanten, enligt den flytande moderniteten, har ansvar för sin egen framtid. Sista antagandet var att det med tanke på den flytande modernitetens abstrakta karaktär och samhällets svårdefinierade inverkan på individen kommer det att behövas följdfrågor och förtydliganden för att identifiera kärnor eller teman i informanternas åsikter. Viktigt för oss blev alltså att följa upp på frågor om förändring och informanternas uppfattningar om detta. Med dessa antagande strukturerades intervjufrågorna i fem kategorier: rekrytering, motivering, samhället, Försvarsmakten och soldaten. Vi gjorde så för att dels tydliggöra efterföljande resultat och analys för vår egen del. Vi gjorde det också beroende på osäkerheten i våra öppna frågor och att informanterna kommer att ge öppna svar. Avseende kategoriseringen beroende på öppna frågor och öppna svar är det ett försök att, enligt Creswell & Poth (2018, s 49), nyansera analysen genom att visa att flera olika områden och nivåer kan förstås med den flytande moderniteten. För att undvika förvirring från informanternas sida så formulerades öppna frågor för att ge en inblick i hur den flytande moderniteten tar form hos soldater. Sammanfattningsvis för vår design innebär det enligt Bryman (2011, s 206, s 219) semistrukturerade intervjuer med sonderingsfrågor.

3.3 Urval

Med dessa förberedelser för intervjuguiden övervägdes vilka informanter som var lämpligast. Alltså beaktas påverkan på trovärdighet, överförbarhet och pålitlighet (Bryman 2011 s 52), dessa förklaras i metoddiskussionen. Inledningsvis fanns det tankar om att inkludera officerare, civila och soldater med olika antal år i tjänst. Notera att med civila menas alla icke-militärt anställda individer. För att undvika en alltför omfattande studie avgränsade vi oss till soldater. Vi menar som Bryman (2011, s 347) att strategin är tänkt att vara upprepande. Varför vi valde just soldater

berodde på att majoriteten av tidigare forskning vi läste utgår från officerare, det vill säga personer i maktpositioner. Eftersom soldaten har ett begränsat inflytande att forma sin livssituation, både civilt och militärt, kan det ge en tydlig inblick i den flytande modernitetens beskrivning av gemenskap, individualism och frigörelse. Med soldatens begränsade inflytande resonerar vi att den låga ekonomiska kompensationen från Försvarsmakten erbjuder begränsade alternativ i privatlivet. För det militära refererar vi till den tydliga hierarkiska strukturen inom Försvarsmakten där soldaten befinner sig längst ned i hierarkin. Med andra ord befinner sig soldaten socioekonomiskt långt ner i två världar. Eftersom vårt urval genomsyras av forskningsfrågorna, teori och vår egna kunskap kan vår strategi benämnas som målinriktat eller målstyrt bekvämlighetsurval (Bryman, 2011, s 195, s 434).

3.3.1 Begreppsförklaring

14:e Strilförsvarskompaniet:

Kompaniet är in sin utskrivna form ett Stridsledningsförsvarskompani som har till uppgift att försvara fasta stridsledningscentraler och rörliga radar - och radiosystem i flygvapnet. Dessa centraler och system syftar till att kontrollera det svenska luftrummet samt att kommunicera med och leda flygvapnets flygplan i fred och ofred.

Befattning:

Inom 14:e Strilförsvarskompaniet finns det fem soldatbefattningar:

- Understödsskytt/Fordonsförare
- Stridsjukvårdare
- Hundförare
- Ställföreträdande gruppchef
- Gruppchef.

Grupp: Består av 5–8 Soldater

Pluton: Består av 4–5 Grupper

Kompani: Består av 3–5 Plutoner

Officer:

Officerare leder mindre och större militära enheter där pluton är den minsta och Försvarsmakten som helhet är den största. För att bli officer måste man genomföra en treårig utbildning (Försvarsmakten, 2018c).

Grundläggande militär utbildning (GMU):

När försvarsmakten 2010 började anställa soldater innebar det första steget in i Försvarsmakten en grundläggande militär utbildning på tre månader som följdes av en provanställning om soldaten uppfyllde kraven för att bli godkänd samt hade en vilja att ta anställning (Försvarsmakten, 2018b). Det är denna utbildning som majoriteten av våra informanter har gjort innan de blev anställda i Försvarsmakten.

3.3.2 Urval fortsättning

Det finns flera olika typer av soldater, exempelvis med fokus på logistik, administration eller strid, ofta en kombination. Vi valde soldater med fokus på strid, specifikt markstrid, vilket innebär i stort att med våld anfälla eller försvara terräng med allt från eldhandvapen till stridsvagnar.

Därefter bestämde vi att informanterna måste ha en pågående tjänstgöring på minst ett år. Anledningen var att provanställningen för en soldat i Försvarsmakten ofta är sex månader. Ett år i tjänstgöring möjliggör att soldaten har fått en befattning, en tillsatt uppgift, och även har hunnit bli bekant med uppgiften och tjänsten. Vilken befattning en soldat har är relevant för upplevelsen inom Försvarsmakten, den är inte det för studien. Anledningen är att vi ställer öppna frågor som, vad vi anser, inte förändrar eller kan förstås bättre eller sämre beroende på vilken befattning soldaten har.

Därefter övervägde vi för- och nackdelar med att använda tidigare kontakter med officerare från Uppsala. Nackdel är eventuell personkännedom från soldaterna till oss men vi bedömde det osannolikt eftersom det har gått tre år sedan vi avslutade vår tjänstgöring. Fördelar är effektiviteten att boka intervjuer eftersom ledningen vet

vilka vi är och därför blir tillträde till garnisonen smidigare. Ytterligare fördelar är att vi har lokalkännedom om arbetsplatsen och tjänsten i stort. Vi har därför möjlighet att ställa stora och övergripande frågor i en situation som berör soldaten själv och att vi därefter kan fördjupa oss. Kännedom om garnisonen och tjänsten skapar sannolikt även tillit eller legitimitet från soldaterna. Vi kan ge intrycket att vara insatta i vanliga tankar och reflektioner om Försvarsmakten och samhället från en soldats perspektiv.

Vi tog kontakt med 14:e Strilförsvarskompaniets två plutoner i Uppsala som består av cirka 50 soldater. Vid vår ankomst var plutonerna samlade och vi fick tillfälle att presentera oss själva såväl som syftet med studien och hur genomförandet av studien är tänkt. Utav dessa 50 frågades efter åtta frivilliga deltagare som valdes på enklaste sätt då samtliga närvarande överensstämde med tidigare krav på tjänstgöring och markstrid.

Övergripande bakgrund om informanterna: åldrarna varierade mellan 22 år och 31 år. Antal år i tjänst varierade mellan två år och sex år. Samtliga informanter var frivilligt rekryterade.

Innan vi går in på datainsamling är det värt att beakta kontexten och platsen som 14:e kompaniet befinner sig i nuläget (Bryman, 2011, s 346). Kompaniet genomgår en stor omorganisation där officerare och soldater flyttas runt, dels för att möta ökade resurskrav i samband med värnplikten och dels för att tillmötesgå metodförändring inom kompaniet. Detta tolkade vi som gynnsamt för vår studie eftersom en central röd tråd i studien är just förändring. Generellt för Uppsala är att det är en studentstad med individer som är jämnåriga med informanterna. Här finns möjlighet för många alternativa privata rekreationsaktiviteter och uteliv. Geografiskt ligger Uppsala nära huvudstaden och flera andra förband. Kontexten och platsen blir senare i uppsatsen relevant för överförbarheten som återkopplas till i metoddiskussionen.

3.4 Datainsamling

Intervjuerna varierade i längd och var mellan 30 till 55 minuter långa och genomfördes över två dagar. Under dessa dagar hade soldaterna inga pressande uppgifter och kunde därför ta nödvändig tid att tänka igenom frågor och svar (Bryman, 2011, s 421). Vi båda var närvarande vid intervjuerna där en utseddes till ledare och den andre fokuserade på följdfrågor och anteckningar. Förfarandet gällde för samtliga intervjuer eftersom följdfrågorna var så pass viktiga att en person blev dedikerad till detta (Bryman, 2011, s 430–431). Utöver följdfrågor följdes intervjuguiden med viss flexibilitet genom intervjuerna (Bryman, 2011, s 415). Flexibiliteten berodde oftast på att svaren på våra öppna frågor var av varierande fördjupning. Vi ställde följdfrågor utifrån slutsatser från tidigare forskning och den flytande moderniteten. Slutligen innehöll frågeformuläret en stående övrig punkt där vi hade möjlighet att ställa ytterligare frågor eller be informanten att förtydliga svar.

Generellt att vara flexibel under intervjuerna innebar att variera olika typer av frågor för att förstå kärnan eller ursprunget till en uppfattning. Detta passade oss eftersom syftet med de förutbestämda frågorna var att skapa förutsättningar till följdfrågor och sonderingsfrågor. Med vissa informanter förekom exempelvis även indirekta och tolkande frågor. Den förra syftar till att låta informanten formulera en åsikt och den senare kunde sätta åsikten i en kontext eller kopplas till tidigare svar från informanten i intervjun (Bryman, 2011, s 423).

Vi kan konstatera att möjligheten att intervjua ansikte mot ansikte i en bekväm miljö för informanten var vitalt då missförstånd uppstod vid exempelvis tolkningsfrågor eller vid stora övergripande frågor.

3.5 Metod för resultat & analys

Samtliga intervjuer har spelats in och transkriberats, vilket står för majoriteten av underlaget i vårt resultat och analys. Övrig empiri består av anteckningar som gjordes under intervjuerna som bestod av minnesanteckningar och möjliga kopplingar till

frågeställning och teori. Bryman (2011, s 430) kallar detta för kontinuerlig kvalitativ dataanalys. Även bakgrundsinformationen om Försvarsmakten och 14:e Strilförsvarskompaniet, i begreppsförklaringen, kommer att användas.

Tidigare nämndes att vi har strukturerat intervjuguiden för att underlätta resultat och analys. Detta är inspirerat av en tematiserande metod som delas in i tre moment: sortera, reducera och argumentera (Ahrne & Svensson 2015, s 220). På grund av de förutbestämda kategorierna blev sortering och reducering enkel eftersom intervjuguidens utformning skapade en tydlig grund för detta. Vid reducering utgick vi från våra frågeställningar och använde oss av information i form av citat som bäst svarar på frågeställningen. Till sist argumenterade vi för att vår studie relaterade till tidigare forskning och den flytande moderniteten. Slutligen värderade vi de tre momenten och bedömde om svaren från informanterna kan förstås från vald teori. Vi funderade även på om svaren på våra övriga frågor och intervjuer med andra typer av informanter som till exempel civila eller officerare hade passat vår studie bättre (Ahrne & Svensson, 2015, s 220–223).

Under resultat- och analysdelen har vi gjort avsteg från kategoriseringen i intervjuerna. Istället använder vi frågeställningarna som rubriker och struktur. Anledningen är göra kopplingen tydlig till uppsatsens syfte och även ge inblick i hur vi applicerar teori och tidigare forskning. Ytterligare en anledning var att det blev lättare att inkludera svar från vår övriga kategori i intervjuguiden i analys och resultat genom att använda frågeställningar som rubriker. Det fanns även svar i de olika kategorierna som nödvändigtvis inte passade i sin kategori vilket innebar att frågeställningarna som rubriker passar bra.

3.6 Forskarnas roll

Under åren 2012–2015 var vi anställda soldater i Uppsala vilket gav oss gedigen erfarenhet om soldatlivet där. Utöver insynen i verksamheten ger det oss, som tidigare nämnt, en uppfattning om hur soldater i Uppsala upplever och vad de tänker om Försvarsmakten och livet det ger. Detta öppnar upp risken för att färga frågor och följdfrågor med egna åsikter under intervju, vilket vi beaktar (Bryman, 2011, s 390).

Däremot ger det också möjligheten att bidra till datainsamlingen i samarbete med informanten och förtydliga eventuellt tvetydig information (Creswell & Poth, 2018, s 49). Till sist har vi förståelse för jargong och nomenklatur inom Försvarsmakten, speciellt i Uppsala, som underlättade insamlingen av vår empiri.

3.7 Etik

Det finns etiska riktlinjer att förhålla sig till i en kvalitativ studie med intervjuer som empirisk metod. Vi informerade informanterna om vad vår studie innebär och vad syftet var. Vidare klargjorde vi hur informationen från intervjuerna kommer att användas och till vad den kommer användas, samt att informanternas identitet kommer att behandlas konfidentiellt i största möjliga mån (Ahrne & Svensson, 2015, s 29). Detta upprätthölls genom att ta bort informanternas riktiga namn och ersätta de med pseudonymer. Vi diskuterade även att ge kompaniet och staden pseudonymer för att ytterligare skydda informanternas identiteter. Tanken avfärdades sedan eftersom hur väl urvalet passar in på vår studie och att en stor del av kontexten blir svårare att förklara. Vi informerade informanterna om detta och vi fick deras förståelse och samtycke om att deras identiteter eventuellt blir äventyrade. Detta bidrog till beslutet att inte ge platsen ett fiktivt namn. En viktig etisk princip enligt Kvale & Brinkmann (2014, s 110) är att deltagarna i en studie i minsta möjliga mån skall påverkas negativt av deras deltagande i studien. Därför fick informanterna även möjlighet att dra sig ur studien om svaren de givit kändes obekväma.

3.8 Metoddiskussion

I den här delen berörs främst tillförlitligheten för metoden. Tillförlitligheten är ett samlingsnamn för trovärdighet, överförbarhet och pålitlighet och är ett kvalitativt alternativ på den kvantitativa metodens validitet och reliabilitet. En separat tillförlitlighetsdiskussion förekommer i diskussionsdelen då vi återkopplar till metoden och utökar bedömning av tillförlitligheten. Således kommer vi främst beröra trovärdigheten och pålitligheten av metoden här. Med trovärdighet syftar vi till den sociala verkligheten som informanterna och vi själva verkar i, som är vi har baserat på den flytande moderniteten. Med det menar vi vår förståelse av samhället

utifrån den flytande moderniteten. Med pålitlighet menas redogörelsen av motiveringen till angreppssättet, alltså transparens (Bryman, 2011, s 354–355).

Vi upplever att resonemanget och motiveringen bakom metoden är tydliga och förståeliga. Funderar vi runt alternativa tillvägagångssätt finns det omfattande möjligheter, exempelvis med urval i åtanke. Eftersom just resonemanget för intervjuguide, urval och datainsamling är tydligt behöver det nödvändigtvis inte kritisera pålitligheten i studien. Vi menar att vårt tillvägagångssätt är väl motiverat och att inga val i metoden var godtyckliga. Däremot blir trovärdigheten ifrågasatt då vår infallsvinkel endast utgår ifrån den flytande modernitetens sociala verklighet. Detta kan vara en brist eftersom applicering av den flytande moderniteten inom exempelvis militärsociologi inte har gjorts på det här sättet tidigare. Det är därför den kvalitativa metodens explorativa karaktär vital för vår forskning av ämnet och pålitligheten i metod delen kan uppfattas som en kompensering för trovärdigheten.

Sist men inte minst diskuterar vi överförbarhet och generalisering. Med tanke på vår roll som forskare och den sociala och geografiska kontext vi verkat inom blir vår uppsats med resultat och analys specifik för kompaniet i Uppsala (Bryman, 2011, s 355). Sålunda är det osannolikt att undersökningen skulle producera samma resultat och analys på annan plats i Sverige. Vad vi har gjort för att kompensera detta är att ge en detaljerad beskrivning av omständigheterna för soldaterna i Uppsala (Bryman, 2011, s 355).

4 Resultat och analys

Vi kommer i resultat och analys återkoppla till våra teorier och tidigare forskning för att försöka ge svar på våra frågeställningar. Frigörelsen och individualiteten är två begrepp som kan anses överlappa varandra. För att förtydliga hur vi använder oss av dessa begrepp i analysen och resultatet har vi gjort distinktionen att frigörelse handlar att hitta sin identitet i ett större sammanhang som sedan leder till en identitet som underlättar för att hitta mål och syfte med livet. Individualiteten handlar snarare om mer kortsiktiga mål och funderingar kring sin tillvaro.

4.1 Varför söker sig individer frivilligt till försvarsmakten?

Att söka sig till Försvarsmakten är ett stort beslut som för många innebär en stor förändring i livet. För informanterna verkade det nästan vara ett trivialt beslut. Vi tolkade det som ett uttryck av frigörelsen som innebär att individen i den flytande moderniteten är frigjord från samhällets kollektiv och har istället eget ansvar över mål och riktning i livet. Det är just hur detta ansvar tycks ha skapat en sorts mållöshet hos informanterna innan valet om tjänstgöring i Försvarsmakten:

Anledningen till att jag sökte Grundläggande militär utbildning (GMU) överhuvudtaget var att jag hade ingen som helst aning om vad jag ville göra efter gymnasiet, så var det en kille i min klass som snackade om att söka GMU. Det var absolut inget prat om att man skulle jobba som soldat eller liknande utan bara göra GMU. Då sökte jag tid för mönstring och jag kom in och då kände jag att det kunde vara någonting bra att göra efter gymnasiet.

...jag tyckte det var gemenskap och det får man ju redan i GMU:n, framförallt i GMU:n kanske, det är bra gemenskap...

...att vara statligt anställd är rätt bekvämt att vara på det sättet, att känna sig backat av någonting, så kanske det inte är men så känner jag i alla fall.

Informant 1

Från Informant 1 svar kan vi utläsa att informanten efter gymnasiet inte visste vad den skulle göra och därför hamnade i Försvarsmakten. Vi kan även i följande svar från sonderingsfrågor läsa ut att gemenskap och struktur är något som eftersträvades av informanten. Samt att det finns en upplevd trygghet i att jobba i en statlig myndighet vilket kan ses som ett exempel på den osäkerhet som uppstår i och med frigörelsen i den flytande moderniteten. På det sättet informanten beskriver bekvämlighet, gemenskap och trygghet antyder informanten att det inte är så i det civila samhället. Även Informant 3 är av den uppfattningen att det finns en trygghet att jobba i

försvarsmakten och att detta uppfyller det behov av tydlig struktur och mål som informanterna söker:

...jag tror jag inte Försvarsmakten kommer att läggas ned imorgon så man inte har ett jobb liksom.

Informant 3

Informant 6 hade tydligast förbestämde mål med sin anställning som var att jobba i fem år och därefter söka sig till en officersutbildning. När vi frågade vad som specifikt lockade Informanten till Försvarsmakten visade det sig att underliggande anledningen var tämligen enkel och att de fem åren var godtyckliga:

Jadu, hela livet, det enkla livet kan man väl säga. Det är ett ganska simpelt liv det här. Sen har jag lite polare som gjort värnplikt och utlandstjänst och pratade gott om livet i efterhand och då tänkte jag att jag provar det.

... jag vet inte var jag fick det ifrån. 5 år kändes som man hann testa allting och få lite skinn på näsan och bra arbetslivserfarenhet.

Informant 6

Citaten tyder inte bara på bristande förkunskap och förståelse från informanterna när de började i Försvarsmakten. Citatet visar också på den flytande modernitetens individualism och frigörelse. Individualisering för den stress och ångest som den skapar där informanten uppfattar att Försvarsmakten "tar över" ansvar och beslut för vad som kommer hända härnäst i livet. Likaså förs tankarna mot frigörelse därför just Försvarsmakten uppfattas som det enklare livet där ansvar och struktur är vardagen.

Informanterna demonstrerar ändå en viss förkunskap eller förståelse men den verkar grunda sig i traditionella tankar om militären; som försvar av hemlandet, strikta värderingar och struktur. Informanterna uppfattade soldatyrket som någonting

okomplicerat. Däremot, när vi exempelvis ber informanterna fördjupa sig i vad Försvarsmaktens syfte idag är blir slutsatsen kort:

Nej, det tycker jag inte är så tydligt. Jag vet i alla fall vad mitt kompani är, men Försvarsmakten, den är ju ganska luddig fortfarande. Mycket fluffiga moln och sånt, det låter bra, men konkreta saker är svårt att sätt fingret på i Försvarsmakten. Tycker jag i alla fall.

Informant 5

Här kan vi se individualismen kopplad till våra informanters svar om varför man börjar i Försvarsmakten där det precis som i frigörelsen finns exempel på att tydliga mål och struktur är eftersträvansvärt. Däremot rör det sig inte om långsiktiga eller övergripande mål från Försvarsmakten, det rör sig om behov av individuella mål. Detta ger i sin tur trovärdighet till Wallenius identifiering av gapet mellan samhället och Försvarsmakten. Wallenius förklarade gapet med brist på tilliten mellan Försvarsmakten och politiker. För våra informanter vittnar det om ett gap som är baserat på Wallenius ursprungliga tes om förståelse och kunskap i samhället om Försvarsmakten. Av samtliga informanter är det ingen som hade ett uttryckt mål för anledningen att söka sig till Försvarsmakten. Givetvis kan vi resonera att orsaken till att söka sig till Försvarsmakten efterkonstruerades vid sonderingsfrågor då informanten trivdes i Försvarsmakten. Den gemensamma anledningen varför informanterna sökt till Försvarsmakten tolkades emellertid alltid på samma sätt: yrkessoldat i brist på annat, inspirerat av nära släktingar eller vänner.

Att Försvarsmaktens mål och syfte var svåra att förstå var gemensamt för informanterna. Avsaknad av konkreta syften förklarar Erez och Mannitz med samhällets känsla av ansvar för konflikter i andra nationer. Erez kallade det för kosmopolitiska anledningar till krig som, enligt Mannitz, tvingade militären att anpassa väpnade styrkors funktion och värderingar för att skapa legitimitet. Förståeligt resulterar detta i ett komplext syfte för Försvarsmakten som utifrån Wallenius forskning även är svårdefinierat för högsta militära och politiska ledningen.

Generellt för informanterna kan vi därmed säga att det är personliga motiv som är anledning till varför de har sökt sig till Försvarsmakten. Den gemensamma anledningen kan förstås utifrån begreppen från den flytande moderniteten så länge vi inte fokuserar på enskild individ. Vidare är det inte Försvarsmaktens funktion som lockar, då den har bekräftats "luddig" av informanterna såväl som av tidigare forskning. I kommande frågeställningar analyserar vi eventuella förändringar hos informanterna när dessa har jobbat inom Försvarsmakten i några år.

4.2 Varför stannar individer i Försvarsmakten?

Att stanna i Försvarsmakten kan enligt våra informanter återigen kopplas till den flytande modernitetens frigörelse på så sätt att individen kommer till en väldefinierad arbetsplats som upplevs stabil. Detta balanserar individens egna press på ansvar för sig själv och sina mål. Informanterna upplever dessutom att det finns tydliga vägar att driva sin utveckling framåt inom Försvarsmakten där soldater får en utstakad väg att gå. Soldater får i Försvarsmakten med andra ord hjälp med att hitta mål och mening med sin vardag. I denna frågeställning uppstod även skillnader mellan informanterna angående anledningarna till varför soldater stannar i Försvarsmakten. Vi tolkar det inledningsvis som olika nivåer av ambition. Specifikt med ambition, gemenskap och viljan hos individer att offra sig för statens välmående i åtanke har vi olika svar. På frågan om vad som gör att en individ vill jobba inom Försvarsmakten svarar Informant 2 och 3 följande:

Min motivation är väl... Jag ser det som ett jobb. Sen är det väl ett nödvändigt jobb men jag tänker inte så direkt. Jag är mer självisk. Jag trivs bra på det här jobbet, jag tycker det är kul.

Informant 2

...jag tycker det är positivt att det finns en karriärstege. Man har chansen att utvecklas och det är ganska allsidigt, du kan rikta in dig och specialisera dig

eller om du vill vara mer allmän, man kan ju gå antingen officer eller specialistofficer...

Informant 3

Ur det här kan vi få en bekräftelse på att Informanten 2 i det här fallet inte har tankar över att offra sig för statens välmående utav av andra skäl än att det är ett jobb som ska göras och att man trivs på jobbet. Lika för informant 3 som överväger karriärmöjligheterna. Vi kan här peka på att det är individualismen som styr varför soldater stannar kvar. Detta stämmer överens med vad Erez kallade traditionella skäl, att patriotiska eller nationalistiska skäl inte längre fungerar i dagens krigsmakter. När vi i detalj frågade om patriotismens plats i Försvarsmakten ur samhällets perspektiv fick vi ett intressant svar:

Ur samhällets perspektiv tror jag inte den gör det. Men det är lite känsligt med det [...] Jag tror att patriotism är väldigt angränsande nationalism i Sverige, folk upplever det i alla fall så. Jag tror det inte klingar bra i samhället. Så jag tror en representant för Försvarsmakten som är överdrivet patriotisk tror jag anses ganska... som en obehaglig grej kan jag tänka mig. Du ska nästan mer ursäkta ditt land än du ska vara stolt och tala gott om landet.

Informant 7

Informant 7 gör en negativ koppling mellan patriotism och nationalism som dessutom verkar vara ett känsligt ämne för soldater. Flera orsaker kan förklara detta, sett till tidigare forskning kan det ses som ett resultat av Försvarsmaktens inblandning i internationella problem och konflikter. Ett nationalistiskt synsätt kan implicera en likgiltighet till konflikter som inte tydligt påverkar den egna nationen vilket ofördelaktigt kan tolkas som en kall inställning där individen inte bryr sig om utländska individers rättigheter. Att soldater känner sig obekväma med termer som patriotism och nationalism ger trovärdighet till Erez kosmopolitiska anledningar till krig. Huvudinriktningen är just att tanken att samma rättigheter som västerländska

soldater själv åtnjuter, är en anledning till krig om de berövas för någon annan, både nationellt och internationellt.

I och med det blir uppfattningen om utlandstjänst av intresse eftersom tidigare forskning redan argumenterat för att det finns en brist på ideologisk motivation men vi har sett att informanterna har en ideologisk medvetenhet. Vid frågan om uppfattningen om just utlandstjänstgöring blir återigen de personliga motiven tydliga:

Intresset var att åka iväg, för min egen del, jag vill ju kunna använda det jag har lärt mig, sätta mig på prov. Det är lite konstigt att säga men det är som en brandman vill ju kunna testa sina kunskaper; kunna släcka bränder, utföra sitt arbete och som militär vill jag också testa mina kunskaper i strid. Men också testa mina kunskaper i att hantera konflikter...

Informant 5

Om det konstituerar en motivering för nödvändiga uppoffringar är ett ämne för en annan studie men det vittnar om att altruistiska ändamål är nedprioriterat i förmån för personliga ändamål. Detta pekar i sin tur på att den flytande modernitetens individualism med att välja sina egna vägar och motivera personliga mål är anledningen till att informanterna stannar i Försvarmakten. Med andra ord är personlig utveckling primärt.

Så här långt kan informanterna framstå som egoistiska och självrefererande individer vilket inte är fallet. När vi fördjupade oss i patriotism och nationellt försvar med Informant 8 uppdagades ytterligare en viktig anledning varför soldater stannar i Försvarmakten, gemenskap:

...vi inte är ett gäng killar och tjejer som tycker om våld, det var inte därför vi började i försvarmakten utan vi har det som arbetsplats som alla andra och vi är beredda att faktiskt offra våra liv den dagen det krävs och det är faktiskt

för dom vi gör det bland annat. På så sätt bygga upp den här, kanske inte patriotism men någonting åt det hållet, någon slags sammanhållning, att vi gör det för varandra.

Informant 8

Vi upptäcker även att det finns en gräns för gemenskapen som nödvändigtvis inte tillskrivs samhället. Det gapet Wallenius först tog upp i tidigare forskning och som vi kunde definiera som brist på kunskap och förståelse från samhället om Försvarsmakten, utökas således att innefatta gemenskap och tillhörighet:

... Man pratar ju om det civila som det "civila mörkret", ibland på skoj och man kan säga "typiskt civilister" och sådana saker. Så det finns helt klart en, att man ser det som grupper, som militärt anställda och civila puckon typ vissa gånger och jag kan tycka att det både är positivt och negativt att man pratar så. Det positiva är ju ändå att man har ju sin laganda som man bygger på. Det är något som jag tycker är jävligt bra, samtidigt för vissa som kanske inte har det lätt att förstå det här med att man kanske säger det på skämt, så kanske det kan vara något negativt den dagen man ska ut i det civila. Men det finns ju helt klart, det finns en sån jargong.

Informant 8

Lojalitet till kompaniet och kamraterna skapar stark mening och mål för soldaterna men vi kommer snart se att den personliga utvecklingen till sist tar över. Den flytande moderniteten förklarar att samhället saknar en solid grund och därför kommer individen, utan någonting stabilt att förhålla sig till, reflektera över sin egna individuella framtid. För Informant 4, som hade minst antal år i tjänst, var den personliga utvecklingen inte över och därför motiverades fortsatt tjänstgöring:

Det känns som man får sjukt mycket utbildning och det känns som tur. Jag har alla vapensystem, fordon-och sprängutbildning, det känns som det finns alltid nåt att göra och därför känns det inte som man vill sluta.

Informant 4

Lojalitet i kombination med ett "vi och dom" tänk verkar väcka ansvarskänslor och känslor av skyldighet då informanter upplever att det kan vara svårt att sluta i Försvarsmakten. Alternativt är det ett resultat av den trygghet och stabilitet som Försvarsmakten skapar. Detta trots att de egentligen vill göra något annat.

...jag vet inte riktigt vart jag ska söka, om jag ska flytta till X eller X och då har det blivit så att jag blivit kvar här bara för jag vet inte vad jag skulle göra annars. Jag trivs ju på jobbet.

Informant 2

...man blir lite bekväm, man känner att det är svårt att komma vidare eftersom det är en trygghet i Försvarsmakten. Försvarsmakten är en bra trygghet eftersom vi är ganska starkt sammansvetsade med kollegor och vi har kul på jobbet, många som jobbar har ändå roligt i Försvarsmakten, även om det är slitsamt.

Informant 5

En del av personerna vill nog egentligen inte lämna, sen tror jag också att det är... jag vet inte... man blir som ett jävla. Vill säga vuxendagis emellanåt. Det finns en sån jävla trygghet i att kliva in, man känner alla, det är gött gäng, man vet var man har alla och man har sin roll. Framförallt om man har jobbat ett tag.

Informant 7

Mannitz talar om nödvändiga gemensamma värderingar, Erez talar om ideologi och Wallenius talar om förståelse mellan samhällen och krigsmakter; informanterna talar om lojalitet och gemenskap till varandra. Att försvara samhället uppfattas som någonting tryggt och meningsfullt eftersom soldaterna får möjlighet att försvara varandra, vilket även Erez noterade i sin studie.

Vi kan av informanterna dra slutsatsen att även om man vill sluta och söka sig till andra jobb så kan tryggheten och gemenskapen vara svår att lämna. Även detta kan ses som tecken på hur den flytande moderniteten förklarar individen i samhället. Här kan vi se exempel på hur individualismen ställer krav på individen att hitta mål och vägar i livet men även på gemenskap där man har i sitt jobsammanhang skapat en gemenskap som är svår att slita sig ifrån även om man vill. Att informanterna tydligt gör en distinktion mellan samhället och Försvarmakten framgår av sättet de ofta formulerar sig på. Detta hjälper oss att inse oron att lämna sina kamrater för någonting okänt och osäkert.

4.3 Varför slutar individer i Försvarmakten?

Förutom att informanterna identifierar lön, fysisk och psykisk utslitning som anledningar att sluta så pekar många informanter på att bristen på förändring eller personlig utveckling leder till att man slutar som soldat. Samhällets snabba förändringar som beskrivs i den flytande moderniteten och individens frigörelse innebär en ständig jakt på förbättring, förändring och sökande efter nya mål som gör att soldater slutar i Försvarmakten:

Att saker och ting förändrats, det kan ju bli bättre eller sämre, men bara förändringen i sig är ju viktigt för att man vill stanna. Så tror jag det är med alla arbetsplatser. Och just att du får delta i förändringen är väldigt viktigt.

Informant 7

Det Informant 7 pekar på stämmer bra överens med den flytande moderniteten där samhället och människorna ständigt strävar efter förändring. Flera informanter pekar på att den personliga utvecklingen avstannar efter en tid inom Försvarmakten. Informant 7 konstaterar även att förändring på arbetsplatsen är bra oavsett om den är bra eller dålig.

Jag tror att det är tillbaka till det här med personlig utveckling. Kolla med individer vad deras mål är och se till att försöka möta det på något sätt.

Informant 8

Det finns i informanternas svar tydliga kopplingar till frigörelse där individer ständigt jagar förändring och nya mål. Informant 8 menar att arbetsplatsens förmåga att skapa nya mål och utvecklingsmöjligheter skapar anledningar att stanna vilket i sig ger en fingervisning om varför soldater slutar. Detta kan kopplas till individualiteten där individer ges möjligheten att hitta egna syften och mål med sin omgivning. Detta blir tydligt när Informant 2 får frågan på om det är många som slutar för att det är svårt att uppfatta syftet med Försvarmakten:

Nää det tror jag inte, jag tror dom flesta vet varför. Jag tror det är mer syftet för sig själv, att man står och trampar. T ex jag känner att jag är lika bra soldat som för tre år sen, jag känner inte att jag har utvecklats mycket. Sen går man ju mycket upp och ner själv ganska mycket.

Informant 2

Informant 2 menar även om syftet med Försvarmakten upplevs tydligt så är det personliga syftet att stanna kvar i Försvarmakten blir otydligt när soldater har nått så långt de kan när det gäller den personliga utvecklingen.

...Låt oss säga att en pluton skulle åka så skulle nog 50 % säga upp sig när man kom hem tror jag. Dels för att då känner du dig färdig, då har du kommit så högt du kan komma utan att bli officer, jag kan säga att jag själv skulle ha svårt att hitta motivation efter en utlandstjänst, att åka ut och sitta i skogen på en uppgift som man kan uppfatta som tråkig och onödig och bara en övning.

Informant 1

Utlandstjänst upplevs av många informanter som största testet av sin förmåga och den utbildning soldaten har även om målet med att arbeta inom Försvarmakten inte har varit att göra utlandstjänst. Den personliga utvecklingen och erfarenheten som en utlandstjänst skapar gör att motivationen för att vara soldat i Sverige med fokus på nationellt försvar och övning minskar. Det verkar således finnas två vägar att nå taket på sin personliga utveckling som soldat där utlandstjänstgöring är det ena och lång tid på samma arbetsplats den andra.

Det är ju svårt att se resultat i det här jobbet eftersom man tränar, man försöker göra sig själv och sin grupp bättre. Sen slutar folk och då måste man börja om, det är svårt att komma framåt med en pluton eftersom folk slutar varje år så får man ofta göra om samma saker. Folk tröttnar...

Informant 2

Här talar Informant 2 om problematiken kring att folk slutar och vad det innebär för de som jobbar kvar som soldater. Förutom att man kan koppla detta till frigörelse där det ständigt skapas nya mål så är detta intressant ut ett gemenskapsperspektiv. Att soldater slutar innebär således inte bara att de soldater som stannar behöver börja om utan även att den gemenskap som gör att de stannar i Försvarmakten urholkas vilket kan innebära att fler slutar.

Vi kan av informanterna utläsa att de slutar i Försvarmakten när de känner att de inte längre utvecklas på jobbet. Detta kan kopplas till frigörelse där man känner sig begränsad i den identitet som man har skapat i Försvarmakten, det påverkas också av individualiteten för att man vill söka nya mål och erfarenheter. Avsaknaden av gemenskap som skapas av att soldater slutar bidrar också till att fler vill sluta.

4.4 Sammanfattning resultat & analys

Sammanfattningsvis kan man se den flytande modernitetens frigörelse, individualitet och gemenskap i varje frågeställning. Att frigörelse och individualitet ofta överlappar har vi behandlat. Till detta ser vi att begreppen, även gemenskap, är applicerbara i

varje frågeställning. Ändå tolkar vi att vissa begrepp är mer framträdande än andra i de olika frågeställningarna.

Individer söker sig till Försvarsmakten på grund av den mållöshet som individens frigörelse innebär. De söker sig även till Försvarsmakten på grund av den uppfattade gemenskapen eller tillhörigheten som finns inom Försvarsmakten. Individer stannar i Försvarsmakten på grund av den gemenskap som skapas inom gruppen man jobbar med. Behovet av individualitet uppfylls av den individuella personliga utvecklingen som jobbet till en början skapar. Individer slutar i Försvarsmakten på grund av att de upplever att de har nått så långt de kan med sin individuella personliga utveckling men även att gemenskapen urholkas i samband med att andra individer slutar. Frigörelsen, där individen känner sig begränsad av sin identitet, är också en anledning varför individer slutar.

5 Diskussion

Efter genomfört resultat och analys tolkar vi det som att Erez, Mannitz och Wallenius studier behandlar problem som moderna krigsmakter har idag men de förklarar inte varför krigsmakterna har problem. Svenska Försvarsmaktens problem berör, som nämnt i inledningen, främst rekryteringsproblem. Erez diskuterar att kosmopolitiska anledningar är otillräckliga för att motivera nödvändiga uppoffringar i krig. Mannitz ser över idealmodellen för soldater i Tyskland och konstaterar att soldater ständigt behöver anpassa sig för att idag kunna jobba i internationell och nationell miljö. Wallenius identifierar ett gap mellan Försvarsmakten och politiker som kan förklaras av en brist på tillit. Att alla dessa problem existerar är väl motiverat av författarna och förekommer även i resultatet, men hur vi kan förstå anledningen bakom problemen är desto mer intressant. Kosmopolitiska anledningar och eventuella idealmodeller för svenska Försvarsmakten, argumenterar vi, kan inte åtgärdas förrän Försvarsmakten är förankrat i samhället. Ett transnationellt samhälle kan endast åstadkommas från samhälles politikens sida. Idealmodeller för soldater kan inte etableras utan ett konkret syfte och mål för Försvarsmakten utifrån samhälles behov.

Därför blir resultat och analys en insikt till anledningarna bakom förankringen och rekryteringsproblemen för Försvarsmakten.

Överväg situationen där informanterna väljer tjänstgöring i brist på annat och anledningarna att de fortsätter sin tjänstgöring är utan ideologisk motivering eller en känsla av ett högre syfte. Informanterna upplever istället den flytande modernitetens frigörelse för att de behöver ta ansvar för sitt liv och skapa en identitet i samhället med ett mål. Därtill kommer svåra, kanske omöjliga, beslut som måste fattas vars konsekvenser är ovetbara och endast informanten själv är ansvarig. Detta i kombination med de utspädda sedvänjorna och samhörigheten i samhället, gör att informanten uppfattar en känsla av gemenskap, tillhörighet, mål och struktur i Försvarsmakten. Ändå slutar soldater till sist och Försvarsmaktens övergripande mål och syfte upplevs att som otydligt.

Utifrån den flytande moderniteten, skulle en slutsats därmed vara att Försvarsmakten behöver tydliggöra mål och syfte för att det är någonting individen och Försvarsmakten saknar i samhället. Vid vidare tanke är frågan om det verkligen skulle ha någon effekt på exempelvis rekryteringsproblemet. Den flytande moderniteten belyser i grunden förändring i samhället, förändring till den grad att det är det enda som är säkert för framtiden. Ständig förändring tillsammans med det ökade ansvaret på individen gör att myndigheters syften och mål blir irrelevanta för individen; så länge denne har frihet att göra egna val. Den flytande moderniteten förklarar att de målen som individen knyter sig till endast är tillfälliga medel för att uppnå vad individen anser bäst för sig själv. Dessa är tillfälliga, just för att förändring är så vanligt att individen förväntar sig det och anpassar sig därefter. Tolkar vi våra frågeställningar och nämnda problem ur en soldats perspektiv, verkar alla övergripande mål och syften, som inte direkt påverkar individen, att vara meningslösa i den flytande moderniteten.

Vi kan se att Försvarsmakten i dess ansats att skapa en frivillig professionell organisation antingen överskattade sin egen förmåga att skapa personlig utveckling

och tydliga övergripande mål och syften. Samtidigt har man inte heller insett vad samhällets snabba förändringar innebär och att det där bildades ett gap mellan samhället och Försvarsmakten vad det gäller att förmedla Försvarsmaktens syfte och roll vilket har försvårat rekryteringsprocessen. Även här kan man peka på individualismens, frigörelsens och gemenskapens roll som har gjort det svårare att motivera individer att ställa upp för en nationalstat som tappar allt större betydelse. När det faktum som legitimerade värnplikt, en uppfattning om en nationalstat, blir mindre viktigt så blir det även svårt att rekrytera frivilliga individer till Försvarsmakten.

Den flytande moderniteten kan förstås på ett sådant sätt att en traditionell och rigid organisation som Försvarsmakten har svårigheter med att motivera individer att vara en del av den, i alla fall på frivillig basis. De individer som söker sig till Försvarsmakten på frivillig basis, av vårt resultat att döma, gör det för personlig utveckling och brist på annat att göra i livet. De får i Försvarsmakten mål och struktur att följa. Det som får dem att stanna är i många fall den gemenskap som bildas, som enligt den flytande moderniteten blir allt svårare att uppnå i samhället samtidigt som den personliga utvecklingen även här spelar in. När individerna sedan lämnar Försvarsmakten beror det på att man ha absorberat den personliga utvecklingen som går att uppnå på den plats de är och därför söker sig vidare. Detta blir framförallt tydligt när det gäller utlandstjänst som accelererar denna utveckling som leder till att soldater slutar.

Avslutningsvis målar vår tolkning av resultatet med den flytande moderniteten som bakgrund upp en dyster samtidsbild, präglad av förändring och förvirring utan ett tydligt slut eller lösning i sikte. Vi och informanterna uppfattar ändå Försvarsmakten som någonting positivt i den flytande modernitetens desintegration av sociala nätverk och sönderfallande kollektiv. Försvarsmakten behåller sin fostrande effekt men som diskuterat ovan är den i nuläget endast ett första steg i den egna personliga utvecklingen. Den fostrande effekten handlar om den mening och ansvar Försvarsmakten lägger på individen och visar hur mening och ansvar ska hanteras på effektivaste sättet.

5.1 Tillförlitligheten efter genomförd resultat & analys

Inledande kommer vi att återkoppla till tillförlitligheten och analys från metod delen och reflektera över denna. Specifikt från analysen gäller nu att argumentera för vårt resultat (Ahrens & Svensson, 2015). Hur väl vår teoretiska grund ger en rättvisande bild av informanternas sociala verklighet är en pressande fråga för oss, då trovärdigheten är ett kriterium för tillförlitligheten (Bryman, 2011). Kritiken mot Bauman (2012) är att hans framställning av problematiken i den flytande moderniteten kan upplevas att sakna vetenskaplig exakthet; en slående beskrivning för detta är ett essäistiskt skrivsätt. Vilket för oss innebär möjligen en essäistisk slutsats, vilket passar ihop med uppsatsens indikativa och nyanserade motiveringar ur metod delen. Med andra ord kommer slutsatsen belysa problematik och inte nödvändigtvis lösningar.

Angående pålitlighet anknutet till resultat tycker vi att kopplingen till teori är tydligt, framförallt med den tidigare forskningen (Bryman, 2011). Informanternas uttalanden och åsikter under intervjuerna har varit uttömmande och i flera fall direkt relaterade till teori. Vi kan se resultatet som aningen spretigt kopplat till den flytande moderniteten; att anledningarna som får individer att söka, stanna och sluta i Försvarsmakten kan vara detsamma beroende på vilken fas soldaten befinner sig vad det gäller den personliga utvecklingen.

Detsamma kan sägas om individualismens påverkan. Oro och stress kring mål i livet kan motivera anställning, samtidigt som stress och ångest kan resultera i att sluta. På så vis blir den flytande moderniteten en fråga om tolkning och perspektiv. Det som talar för pålitligheten i vår tolkning och perspektiv är vår tidigare erfarenhet av. Innan vi går över till nästa övervägande vänder vi på argumentet och betraktar de till synes homogena åsikterna som någonting negativt. Det skulle indikera att källan till soldaternas uppfattningar och åsikter kommer någon annanstans ifrån än individuell reflektion. Vi återvänder till denna insikt under förslag till vidare forskning.

Att kunna visa när våra egna värderingar och åsikter blir relevanta och inte kontaminerar resultatet är viktigt för att styrka och bekräfta analysen (Bryman, 2011, s 355). Det finns enligt oss inte mycket att säga här eftersom vår naturliga subjektivitet är belyst under metod delen och citaten från informanterna är så pass omfattande och tydliga.

6 Slutsatser

Nedan följer slutsatserna om vad detta betyder för individer och Försvarmakten.

- Individer börjar som soldater i Försvarmakten främst av den anledningen att de inte vet vad de vill göra. Av detta kan vi dra slutsatsen att Försvarmakten misslyckas med att informera vad som är positivt med att arbeta i Försvarmakten.
- Att individer stannar i Försvarmakten beror till en början på att man upplever en personlig utveckling men i det längre perspektivet beror det på den gemenskap och trygghet som skapas på arbetsplatsen. Av detta kan vi dra slutsatsen att det är dessa anledningar som Försvarmakten borde informera om för att få individer intresserade av att söka till Försvarmakten
- Att individer slutar som soldater i Försvarmakten, förutom dålig lön och fysisk utslitning, är brist på personlig utveckling i ett längre perspektiv. Efter ett antal år anser soldaterna att den personliga utveckling som går att få i Försvarmakten som soldat är uppnådd och söker sig därför vidare.
- Förändring är idag någonting permanent. Det uppfattas positivt eftersom brist på förändring förknippas med mållöshet och därmed skapar förändring en illusion av framsteg och syfte. Så länge individen är delaktig i förändringen själv.

För tidigare forskning och de problemen som behandlas där, ger flytande moderniteten insikt om bakomliggande omständigheter till dessa problem baserat på dagens soldats uppfattning om Försvarmakten och samhället.

6.1 Slutliga reflektioner

Sist dras personliga slutsatser om användandet av flytande moderniteten och dess applicering på soldaten. Det som gjorde den flytande moderniteten intressant var dess beskrivning av samhället som inte bara relaterar till individen, det även ger en djupare förståelse i flera nivåer av samhället. Problemet med den flytande moderniteten är att teorin är utformad som en berättelse och det gör en sammanfattning av enskilda begrepp i den flytande moderniteten till ett omfattande arbete. Det handlade om att veta eller ha en uppfattning om vad vi var ute efter och därefter vada genom många bra insikter för att komma fram till målet. Vi är tillfreds med valet och resultatet av teorin och skulle rekommendera det till alla som utgår ifrån ett mikro-makroperspektiv.

What was some time ago dubbed (erroneously) “post-modernity”, and what I’ve chosen to call, more to the point, “liquid modernity”, is the growing conviction that change is *the* only permanence, and uncertainty *the only* certainty.

Zygmunt Bauman (2012, s viii).

7 Förslag på vidare forskning

Vilka utmaningar innebär det för Försvarmakten att rekrytera och behålla soldater i det moderna samhället?

- Både samhället och Försvarmakten behöver tydligare definiera varför Sverige har en försvarsmakt och vad Försvarmakten finns till för. Sannolikt är om sådan information kommuniceras med en underliggande

rekryteringsagenda eller liknande motiv kommer informationen också mottas som övriga kampanjer: ljummet.

- Utmaningen att behålla soldater innebär således att man antingen hittar sätt att fortsätta utveckla soldater eller att man helt enkelt konstaterar att soldatyrket är ett yrke som man bara arbetar med en viss tid. Den insikten kan även innebära att det blir lättare att definiera soldatyrket vilket i sin tur skulle kunna göra det lättare att rekrytera.

Huvudsakligt förslag på vidare forskning utifrån våra resultat och typ av studie skulle vara att göra liknande studier på andra garnisoner runt om i Sverige för att se vilka åsikter som går isär och vilka som stämmer överens med varandra, en jämförande studie med andra ord. Är detta ett resultat som bara stämmer överens på 14:e Strilförsvarskompaniet i Uppsala? Finns det liknande tendenser på andra platser och för soldater på andra typer av förband med andra uppgifter? Det skulle vara intressant att utforska åsikter bland yngre individer som inte jobbat i Försvarmakten och studera varför de inte har sökt till Försvarmakten eller vad de har för åsikter om Försvarmakten. Alternativt genomföra en studie där soldaters och civila individers åsikter jämförs angående Försvarmakten och dess roll i samhället. Nedan punktas möjliga andra studier upp som inte är en direkt förlängning på den vi utfört.

- Anledningen till de stundtals homogena åsikterna från intervjuerna är möjligtvis ett ämne för undersökning. Spekulativt härstammar åsikterna från Försvarmaktens officerare och ledarstilar vilket har ett enormt inflytande på soldater. Alternativt är det helt enkelt ett resultat av den starka homogenitet som skapas inom grupper i Försvarmakten. Om så är fallet skulle en utökad studie effektiviseras genom att undersöka hur grupper av soldaters åsikter förstås med den flytande moderniteten.

- Fokusgrupper med blandade soldater och civila för att se hur åsikter diskuteras mellan dessa. Detta för att definiera och beskriva gapet mellan samhället och Försvarsmakten.
- Experimentell studie över hur reklam egentligen relaterar till soldater eller civila. Detta för att undersöka vilken verklighet som Försvarsmakten presenterar och om den upplevs representativ för soldater och intresseskapande för civila.
- Undersökningar om väpnade styrkor är ofta kontextuellt beroende eftersom ofta skiljer sig kraftigt beroende på nation. Den flytande moderniteten beskriver hela det västerländska samhället. Detta gör att en internationell studie om soldater med den flytande moderniteten som ett hjälpmedel för att förstå individens sociala verklighet i samhället skulle öka dess validitet inom militär sociologi.

Referenslista:

Ahrne, Göran & Svensson. (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. 2:2. uppl. Sverige: Liber

Bauman, Zygmunt. (2012). *Liquid Modernity*. Cambridge: Polity Press

Bryman, Alan. (2011). *Samhällsvetenskapliga Metoder*. 2. uppl. Malmö: Liber

Cresswell, John W & Poth, Cheryl N. (2018). *Qualitative Inquiry & Research Design: Choosing Among Five Approaches*. SAGE Publi, Inc.

Erez, L. (2017). *Pro Mundo Mori? The Problem of Cosmopolitan Motivation in War*. *Ethics & International Affairs*, 2017, Vol.31(2), p.143(22)

Försvarsberedning. (2007). *Säkerhet i samverkan - Försvarsberedningens omvärldsanalys*. (Ds 2007:46). Stockholm: Försvarsdepartementet

Försvarsmakten. (2018a). *Värnplikten*.

<https://www.forsvarsmakten.se/sv/information-och-fakta/varnplikt/> [2018-05-25]

Försvarsmakten. (2018b). *Militär Grundutbildning*.

https://jobb.forsvarsmakten.se/sv/utbildning/grundutbildning/?gclid=Cj0KCQjw6J7YBRC4ARIsAJMXXsfbXAHdYGdrWEigUhwbr1r3mYlDzhyjQLBCah1OdRqY_foueEdOkOUaAtj-EALw_wcB [2018-05-25]

Försvarsmakten. (2018c). *Officerare*. <https://www.forsvarsmakten.se/sv/information-och-fakta/militara-grader/officerare/> [2018-05-26]

Mannitz, Sabine. (2011). *Redefining Soldierly Role Models in Germany*. *Armed Forces & Society*, Vol.37(4), pp.680–700

Nuciari, Marina. (2003). Models and Explanation for Military Organization: An Updated Consideration. I Caforio, G. (red.) *Handbook of the sociology of the military*. New York: Kluwer Academic / Plenum Publishers, s 61–85.

Regeringskansliet. (2015) *Försvarspolitisk inriktning 2016–2020*.

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/forsvar/forsvarspolitisk-inriktning-2016-2020/> [2018-05-25]

Statens offentliga utredningar. (2009). *Totalförsvarsplikt och frivillighet*. (SOU 2009:63). Stockholm: Försvarsdepartementet

Statens offentliga utredningar. (2016). *En robust personalförsörjning av det militära försvaret* (SOU 2016:63). Stockholm: Försvarsdepartementet

Wallenius, Claes. Brandow, Carina. Berglund, Anna-Karin & Jonsson, Emma. (2018). *Anchoring Sweden's post-conscript military: insights from elites in the political and military realm*. Armed Forces & Society. Article first published online: February 26, 2018. <https://doi.org/10.1177/0095327X18755107>

Bilaga 1

Intervjuguide

Frågorna som är skrivna i punktform är exempel på de förväntade följdfrågorna som följde varje förbestämd fråga. Dessa användes i varierande utsträckning beroende på informanternas svar.

Rekrytering

Hur kommer det sig att du sökte Försvarsmakten?

- Vad specifikt lockade och varför?

Hur länge planerade du att jobba när du började?

- Varför så länge och varför om det inte fanns en plan?

Har detta förändrats?

- Varför har det förändrats eller om det inte har förändrats?

Vad är din uppfattning om jobbet idag?

- Är det positivt eller negativt?
- Vad är fördelar och nackdelar?
- Vad är anledningen?

Vad har du för framtidsplaner?

- Hur kommer det sig?

Ser du detta som ett tillfälligt jobb eller karriär?

- Hur kommer det sig?

Försvarsmakten

Vad anser du är Försvarsmaktens mål och syfte idag?

- Är det tydligt?
- Relaterar uppfattat mål och syfte till kompaniets och egen uppgift?

- Uppfattas mål och syfte viktigt?
- Uppfattas kompaniets och egen uppgift?

Vad är du mindre/mer nöjd med i jobbet?

- Relaterar detta till uppfattningen om uppgiften?
- Relaterar detta till varför du sökte Försvarmakten inledningsvis?
- Varför är du mindre/mer nöjd med i jobbet?

Hur uppfattar du Försvarmaktens framtid? Exempelvis med återinförandet av värnplikten och förändringarna som pågår för er här i Uppsala?

- Vad innebär det för dig?
- Uppfattas det positivt eller negativt?
- Upplevs det som en trygg arbetsplats?

Samhället

Vad anser du är samhällets uppfattning om Försvarmakten?

- Vad är dina vänners och familjs uppfattning?
- Hur tror du allmänheten tänker om Försvarmakten?
- Har det förändrats under din tid i Försvarmakten?
- Upplever du en uppskattning från samhället?
- Uppfattar du Försvarmaktens uppgift tydlig för samhället?

Soldaten

Hur ser mönstersoldaten ut?

- Vilka egenskaper eller färdigheter borde han eller hon ha?
- Vad motiverar mönstersoldaten?
- Hur passar mönstersoldaten in i samhället?
- Är känslor av patriotism viktiga?

Vad tror du är anledningen att soldater slutar i Försvarmakten idag?

- Hur väl passar soldaten in i möjliga civila jobb?
- Uppfattar du att soldater ibland "fastnar"

Övriga frågor

Fördjupning/förtydligande/följdfrågor